

ORADEA-MARE (NAGYVARAD)
 Joi 13 Novemb. st. v.
 25 Novemb. st. n.

Va esi joi'a si duminec'a.
 Redactiunea in
 Kőzép-utca nr. 395.

Nr. 87.

ANUL XVI.
 1880.

Pretul pe unu anu 10 fl.
 Pe $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl.; pe
 de anu 2 fl. '70 for.
 Pentru Românii a 2 galbeni

Voltaire și Rousseau.

(Ochire comparativa.)

Voltaire nascutu cu unu geniu viu, roditoru și plinu de stralucire, a vestitu din cea mai frageda copilaria ceea ce mai târziu trebuia să fie, întrecându cu multu chiar așteptările concetațienilor sei; nici unu scriitoru până la el n'a întrunitu mai multe talente. Rousseau nascutu cu unu geniu meditativu, plinu de cunoscinție omenirei mai multu trebuitore decât vaste, a așteptatu pentru a începe să scria, ca timpul și cunoscinț'a vieții omenesci să deie ideilor sale o temelie nestramutata; el și-a începutu carier'a de scriitoru prin a lovi puternicu prejudițurile națiunii unde scriea, apoi devenindu mai îndreznetu cu cât înainte în acesta, a începutu să atace chiar pe acele ale celorlalte popore culte; însădar a fost mustratu, că este paradoxalu și straniu în direcți'a ideilor sale, nici odata n'a fost de nime sinceru și puternicu combatutu.

Poetul avea spiritul mai puțin adâncu, mai puțin mândru, mai puțin originalu, dar multu mai ingeniosu, mai îndemănatu a se înduplecă la toate tonurile vieții și a se supune la toate genurile cari le-a tratatu de-a rândul pe unu picioru atât de reușitu, încat punea lumea în nedumerire asupra geniului pentru care firea l'ar fi specialisatu. Filosoful, formându-si cugetarea dupa propri'a lui ființă, a facutu singuru unu studiu asupra omului și a mijlocelor necesare de a-l conduce la adeverat'a fericire, la bunele moravuri, la virtute și toate intențiile sale în asta privință porniau dintr'unu isvoru curatu și sănatosu.

Voltaire, plinu de grație, de putere, de ființă și mai cu osebite de spirit, mai multu înflacaratu de revn'a de a scrie decât de dragostea de a aședă solidu ideile sale într'o ordine esacta, a fost silitu din nevoința se'u pentru a se conformă timpului se'u, să urmeze totu felul de subiecte contrarie și variate; principiile sale se distrugeau mutualu între ele și pentru a-l combate nu trebuia decât a-l opune lui însusi. Rousseau înzestratu de o nemarginita caldura și de o elocință fulgerătoare, fără a fi cu totul metodicu, a așternutu din cei întâi pasi ai vieții, principiile sale și toate scrierile sale următoare n'au fost decât o larga și admirabila dezvoltare a acestor principii; chiar sistemul de viață a acestor uriașe geniuri înfașeaza lumii unu îngrozitoru contrastu.

Poetul obișnuitu a-si face traiul numai între cei mari și puternici, a-i maguli, luase toate moravurile vechului se'u; devenise unu amicu al luxului și al splendorei, nepunându nici unu frâu imaginațiunii sale, urmându cu pre multu dulceti'a, n'a ținutu nici cum se-si

veghieze mai de-aprope abaterile fantastice ale condeului se'u. Filosoful înse, crescutu în moravuri restrinse și aspre, s'a trezitu în lume saracu, fără să înroșesca de miseria lui atât de amara; caletoarele totdeauna i-au produsu rōde sănetoșe, fiindu că sōrtea l'a menitu a fi pururea și pretotindene în nefericire. Formatu dar prin crudele loviri ale sortii și redicatu astfel la unu soi de neaternare și mândria onesta, filosoful a datu o direcție mai multu nestramutata decât deșantalia caracterului se'u, care o singura clipa în viața n'a sciutu ce este slugarnici'a și vecinicu a respinsu art'a supunerii pentru a placē celor mari; pentru acesta dar și sentimentele ce isvoriau cu atata dulceti'a din acesta nobila stare psihologica erau pururea gingașe și pline de majestate. Cât de marețu și cât de frumosu a aপরatu filosoful caus'a întregii omeniri! Cu ce trasaturi pline de lumina și adeveru zugravia virtutea! Atunci când împingea la culme chiar nisuint'a sa pentru a face să stralucēca frumusețile virtutii, totusi i se admiră generōs'a sinceritate ce punea în acesta.

În adevăr Voltaire care câștigase o erudițiune imbelșugata, înrudiă multe cugetări îndrezneti și șagalice, pe bas'a cărora avea insetat'a ambiție să capete titlu de filosofu; Rousseau înse prin o viața pilduita dupa principiile sale și prin cel mai adâncu și mai sinceru devotamentu adevărului, a meritatu singuru și dobânditu acestu titlu.

Poetul gelosu și revnitoru de ori-care protivnicu gasitu în calea sa, prin uneltirile artei de care dispunea, se urcase până a fi unu monarhu despoticu în republic'a literilor; el și-a atrasu fumul imbetatoru al laudelor și asemenatu unui sōre, a sciutu se-si colozee norii cu aurul razelor geniului se'u; simțitoru și pasionatu pentru scrierile sale cele mai neînsemnate, o critica cât de puțin periculoșă i aprindea invidi'a și cea mai neîmpacata ura, orbindu-l atât de multu, încat mergea până a sfașia chiar pe barbatii cei mai scumpi patriei sale. Filosoful departatu cu totul de acesta peccatōsa deșertațiune, ascundea în adâncul sufletului o drēpta și sincera trufia; simțindu superioritatea, el ridea de zadarnicile atacuri ale protivnicilor sei și cu atât se maguliă mai multu în sine, cu cât numerul lor crescea.

Voltaire, dupa ce mai întâiu a privitu el însusi multa vreme cum i se discuta onorul de a figură printre omēnii cei mari, a întrunitu se'u mai bine ȃșu a smulsu deodata toate parerile în favōrea sa; aședatu apoi pe unu tronu efemeru, și-a îndulcitu și desmerdatu sufletul în pomp'a unei glorii stralucitōre și în adevăr bine meritata. Rousseau mai puțin cōoplitu, mai puțin îndemănatu și nu așă de finu ca Voltaire, a sciutu

să farmece și să placă lumii prin caracterul său deosebitu, prin virtuțile, curajul și chiar prin curiozitățile sale; adesea ori stersu din mișcarea omenesca, prigornitu și lasatu uitării, totuși a fost vecinicu slavitu de publicul său; surgunitu într'unu modu atât de nedemnu de țera, atât de onoratu prin nascerea lui, scumpu și binevenitu tuturor popórelor, el cu greu gasiá unu asilu unde să-si rađeme capul seu obositu; aclamațiile pline de enusiasmu ale Europei și sincer'a marturisire a inimii sale i-au ușuratu suferințele și l'au mângaiatu până la césul când a cređutu, că trebuie să-si cumpere liniscea vietii prin aruncarea fulgeratórei sale pene chiar în mán'a dușmanilor sei!...

Petru V. Grigoriu.

Trei-spre-dece la mésa.

— Dupa Lafontaine. —

(Urmare.)

— Ve prezentu pe dl *de Saint-Phart*, — ȃce camerier'a, nobilisádu numele noului meu amicu cu particeau'a nobilitara *de*.

Dn'a M. vine la mine și-mi ȃce: te áșteptamu cu paciinția.

— Scusati-me, dna, și dati-mi voia să ve prezentu pe unu amicu al meu, dl dr. *Saint-Phart*, că a binevoitu a me acompániá și a fi cu noi la prándiu.

— Ími pare fórté bine, și ve mulțiamescu dle doctoru, — respunde dn'a M.; — precum vedi, dl meu, la noi merge fára multe ceremonii.

În salonu ardeau 60 de lumini și șese lampe, cari luminau ca diu'a; damele erau în vestimente decoltate, barbati îmbracati de salonu. Deca nici aceste nu sânt ceremonii, atunci cari vor fi ceremoniile?

Urméza presentările: mai ántáiu fratele dnei, cu soći'a, cetátenii onorabili, apoi o matus'a, surda ca tóca, dar fórté respectata, avea avere și erá fára copii. Unu unchiu betránu, fostu comandantu de óste și decoratu pentru bravura; o cusina cu barbatul, ómeni de provincia, barbatul e notariu, feme'i'a trebuie să fia reu-tációsa.

În fine sor'a sócrei mele, matus'a *Starlotta*, care e o femeia simpatica și spirituala, dar cam trista, pentru că e veduva fára copii; iubescu fórté pe *Cecilia*, care asemenea o iubescu din inima. Mai erau și alții, numai cusin'a *Anastasia*, mam'a leneșului *Ignatu* nu sosise. Dar ea avea datina a veni totdeuna mai târđiu. Trecemu în sal'a de mánecare, care erá totu atáta de splendidá, ca salonul de visita; erá unu adeveratu luesu de flori, lumini și argintarii. *Saint-Phart* ísi ofere braćul dnei M., care i ȃce: Vedi dle, că noi nu umblámu dupa lucrari mari, la noi tóte mergu pe scurtu și simplu. Pofitiți ocupati locu între dl comandantu și între matus'a nóstra, pe care cu deosebire vi-o recomandu. Ea e surda de totu, dar pricepe de pe buze, totu ce voiesci a-i spune.

Dl *Saint-Phart* se grabescu să ocupe locul destinatu și în bucur'a sa, că are să i se inmultéscá clieniel'a cu cei doi vecini ai sei dela mésa, nu observá pe *Castor*, care erá totu la calcáiele dnei M., și-l calcá pe picóru. *Castor* íncepe a schiauná din tóte puterile, dn'a M. erumpe în țipete de durere, și dl *Saint-Phart* nu scia unde să se ascunda.

În fine dn'a M. dispune să-i să aduca pánsa, pánseza pe *Castor*, il culca pe perin'a lui și-l neteđescu delicatu până ce tace. Se face liniscea.

Íncepemu la sup'a și *Anastasia* nu vine. Camerier'a aduce depes'i'a urmátóre:

„Am numeratu óspetii, cu mine aru fi trei-spre-dece, voiu veni dupa prándiu. *Anastasia*“.

Dn'a *Miraul* albesce ca paretel, dl *Miraul* roșescu ca racul; *Cecilia* mea devine neliniscita, éra eu privescu pe *Saint-Phart*, care nu mánecá, ci devorá, indopá sup'a cu o deprindere rara. Peste sup'a luá și cele 40 de picaturi de vinu alesu, prescise de gastronomía și privedu la dn'a M. murmura: escelentu vinu.

Nime nu-i respunde, toti erau înmarmoriti, toti numerau, ca să se convinga, că súntemu în adeveru trei-spre-dece. Numai matus'a cea surda erá liniscita, și dl doctoru, care se parea că n'a mánecatu de trei ȃile și care nu-si spargea capul pentru lucruri, cari nu privescu stomacul. Pentru mine erá o adeverata fatalitate, că am adusu pe al trei-spre-decelea óspe, nu cutezamu să radicu ochii în sus, séntiam privirile aspre și ínvinováțóre a dnei M. apesádu asupra mea, dar ce să facu; ea-mi ȃse să-i aducu unu óspe chiar și cu fort'i'a, deca altcum nu se póte. Acuma nu-l potu da pe usia afara. Dupa ce vedu, că *Saint-Phart* me genéza, mi se pare cu multu mai nepoleitu, mánile mi se pareau adeverate lopeti, mánecá cât unu seceratoru, bea ca unu bou; și în urma ce omu e acel'a, care vine la prándiu, la ómeni necunoscuti. Cum am pututu eu aflá unu omu așá necioplitu și să-l prezentu ea pe amicu meu? Oh! umanitate!

Când cineva ne póte face vr'unu serviciu il decorámu cu tóte calitáțile frumóse; când nu mai avemu lipsa de el, il numímu neghiobu și-l alungámu dinure noi. Íéta comed'i'a eterna, care se jóca între noi ínceptédu dela cea mai inferióra până la cea mai superióra clasa a vietii sociale.

Fia-care se nisuiá a-si recáștigá voi'a cea buna, și fiindu că mánecárele erau gustóse și vinurile bune și feliturite, încetu cu încetu risul și bun'a dispozițiune re-ocupa locul lor la mésa. Numai dn'a M. remáne trista. Ea se preface ca nu vede pe dl *Saint-Phart*, pe acestu omu, care n'a fost destul că erá a trei-spre-decelea, dar sdrobise și picóru lui *Castor*.

Cu tóte aceste el facea atenziune unui singuru lucru: să umple bine taierial și să-l goléscá; eu l'am adusu să prándiéscá și el ísi achitéza datorinția cât póte mai bine. Câte odata mai agráiá pe comandantul să-i intinda pocalul, alta-data se mai întoreca și salutá pe matus'a cea surda, apoi ínghitíá mai departe.

Matus'a cea surda credea, că acesta e fiitorul ginere și o audu spunédu vecinei sale: că ea a cređutu, că mirele e mai frumósu, dar în fine aceea nu împórta, bine că place *Ceciliei*. Vecin'a ei, dn'a notáresa, i spune că nu e acel'a mirele, ci acela care șede lângá *Cecilia*; nu e convenabilu, ca mirele cu mirés'a să ocupe locu unul lângá altul, adange ea mai departe. dar vecinul ei, fratele sócrului meu, i spune că între *Cecilia* și între mine e locul dnei *Anastasia*, care n'a venitú să-l ocupe. Notarés'a me privia cu ochi rei, mi se pare că ar fi doritu să marite pe *Cecilia* dupa unu copilu sburdatu al ei.

Prándiul erá aprópe de fine; eu me bucuru, că peste unu patrariu de óra am să scapu de doctorul meu, me luase gróza de el cât a mánecatu; pe urma devenise tare vorbitoriu; fia-care óspe conversá cu vecinul séu cu vecin'a sa; eu ínca așu fi fost fericitu cu *Cecilia* mea, care erá lângá mine, și acárei umeri i séntiámu câte odata atingéndu-se de ai mei, dar eram fórté preocupatu și tóta petrecerea de adi pentru mine erá perduta.

Atenziunea mea erá îndreptata spre dl comandantu, care respundeá dlui *Saint-Phart*:

— E bine, dle, ce vrei, íti spunu, că n'am altu morbu de picóre, decát acela, că unu glontíu mi-a strapunsu unu picóru în resbelu.

(Va urmá.)

C e e n o u ?

Curtea în septemân'a trecută în toate zilele a ținutu vânătoare de vulpi și de capriore pe câmpia ce se întinde dela Gödöllő către Vafiu. La aceste, afara de Maj. Lor, luă parte și moștenitorul de tron și o societate numeroasă de vânători din țera și străini. Într'un'a din zile regele cadu de pe calu, inse nu i se întâmplă nici o nenorocire mai mare, ci se scolă îndată și continuă numai decât petrecerea.

Moștenitorul de tron Rudolf, precum se scrie, dupa cununîa sa petrecendu câteva zile la Schönbrunn, va veni cu soția sa la Budapesta, unde va primi deputațiunile și ovațiunile ce se vor face parechiei noue, și numai dupa aceea isi va duce consort'a la Praga, unde vor avé reședinț'a de ocamdata.

Rds. D. Ieroteiu Belesiu, noul vicaru episcopescu și președinte al consistoriului gr. or. din Oradea-mare, precum aflăm din „Bis. și Școlă“, la 8 nov. a celebratu cea din urma missa în comună Totvaradia, comitatul Arad, unde petrecuse ani îndelungati de munca și de pastorire sulletesca. Poporul se adună în numeru mare, ca în diu'a de Pasci, și când la finea liturgiei beștrânul lor parinte isi luă remasu bunu, lacrimi inundara ochii tuturor. În diu'a următoare patru trasure li petrecura la gar'a din Soborșin, unde așteptă unu numeru frumosu de inteliginți din giuru; și acolo se petrecu ultimul actu al despartirii. Și fiindu că drumul de feru dela Soboșin către Arad, trece pe la Totvaradia, poporul se adună în lungul liniei ferate pe lângă Totvaradia, și mai strigă odata fostului seu parinte: „Să traiască!“

Diet'a a încheiatu desbaterea generala asupra bugetului în ședinț'a de vineri. În acest'a luă cuvântul și unu deputatu croatu, Carol Strazimir, constatându, că de și ar avé dreptul să vorbescă în limb'a sa, se servece de cea ungruresca, pentru ca să fia mai bine înțelesu. El a dișu, că Croația a înduratu de scurtu timpu două lovituri mari. Prim'a, cutremurul de pământu, a ruinatu nu numai Zagrabi'a, dar a prepaditu o jumătate din țera; inse a două lovitura e și mai crâncena, și acesta consiste în ilegalitățile comise de guvernul comunu, carele în oficiile comune a introdusu limb'a ungruresca, astfel de esemplu la calea ferata, la poșta și la telegrafu. Apoi vorbi raportorul Hegedüs, propunetorul Helfy, ministrul de finanțe Szapáry, și se votă, primindu-se cu mare majoritate bugetul pentru desbaterea speciala. Acest'a se începü în ședinț'a de sâmbeta. Capitlul primu, pentru ținerea curtii imperatesci 4.650,000 fl., deșteptă desbatere mai lunga. Ales. Csanády, ca toldéuna, facu unu proiectu de rezoluțiune, pentru ca regele să fia rugatu, ca în considerarea stării misere a țerei, să lase a se șterge unu milionu din civilist'a sa. Emericu Szalay și Daniil Irányi spriginira propunerea acestă; ministrul-președinte Tisza o combatu, și diet'a o respinse. Numai la pozițiunea relativa la cerințele pentru administrațiunea interna a Croației se escă ierasi o desbatere mai lunga. Daniil Irányi propuse, ca să se esmita o comisiune pentru ca să asculte plânsorile deputaților croati. Acestă propunere fu atacata de toate celelalte partide. Carol Strazimir se scolă ierasi și declară, că totu ce a dișu eri, este adevéru; inse n'a avutu intențiunea să provóce o desbatere lunga, căci diet'a Ungariei nu póte fi tribunalul celei croate, și tocmai pentru acest'a croatii nu vor suferi supremati'a Ungariei; respinse dar și el propunerea lui Irányi. căci deputatii Croației vor gasi form'a potrivita pentru a se satisfice reclamațiunile lor. Cătra finea cuvântării sale inse, densusl dicându în locu de „dl Irányi“ — „dl Daniil“ — se facu ilaritate generala, ceea ce îndemná pe Strazimir a declară, că nesciundu bine ungruresce, în

viitoru isi susține dreptul d'a vorbi croatesce. În fine propunerea lui Irányi fu respinsa. Dupa aceste se votara, fără desbateri mai lungi, bugetul presidiului ministerialu, al ministeriului a latere, al celui croatu și al ministeriului de interne. În ședinț'a de luni s'a desbatutu proiectul de lege pentru întrunirea comitatului Severin cu Carașu. Numai dl George Ioanovicu luă cuvântul, negându că comitatul Severin n'ar avé inteliginț'a destula pentru compunerea unui comitetu; apoi comitatul intrunitu ar fi și pré mare, 379,000 suflete, și corpul oficialu n'ar fi în stare să-l administreze bine. Ministrul Tisza spriginu proiectul, care se și votă. Apoi se începü desbaterea speciala a bugetului ministeriului de finanțe.

Hymen. *Dl Iuliu I. Danu*, teologu și juristu absolutu, și dșor'a Maria P. Foica, și-au serbatu cununîa sâmbeta la 4 ore d. m. în Sibiu. Nasi au fost dl Ioan Meșianu cu dn'a Iudita Macelariu. Dupa cununia a urmatu soupen în locuinț'a dlui avocatulu și deputatu dietalu Parteniu Cosma, unchiul miresei, la care afara de parintii și rudeniile mirilor, a participatu unu numeru frumosu de óspeti de ambele sexe, între cari și Esc. Sa mitropolitul și arhiepiscopul Miron Romanul. Jocul urmatu dupa acest'a a decursu cu cea mai mare însuflețire pâna către 4 ore demineti'a. — *Dl Grigoriu Belia*, teologu absolutu de Gherla, la 18 l. c. și-a serbatu cununîa cu domnișor'a Maria Kökényesdi, fiic'a parintelui vicariu episcopescu de Maramureșu Mihaiu Kökényesdi, în Barcănfalu.

Music'a ungruresca. Unu musicantu magiaru, care petrece la Paris, Alesandru Bertha, scrie în prim'a revista científica ungruresca: „Budapesti Szemle“, redactata de primul esteticu magiaru și președinte al „Societății Kisfaludyane“, P. Gyulay, unu articolu intitulatu: „Viitoriul musiciei magiare“, în care propune, ca pentru întarirea bazei de școlă musicala magiara, ungruri să cêra focu dela „colo“ sêrbescu, visare dela „hor'a“ româna, și umoru sânetosu din melodiiile slovacesei. Astfel apoi s'ar compune o *originala* școlă musicala ungruresca! Ceea ce inse acestu autoru numai dorece să se faca, unu altu individu, B. B., deja constata, că s'a și facutu, căci, dice acesta în „Fővárosi Lapok“ de duminica: „Și în music'a noastră este destul elementu slovacescu și românescu, dar încetatu-a prin acest'a a fi musica ungruresca?!“

Necrologu. *Eulalia Gozman* n. Irini, soția avocatului Ioan Gozman în Oradea-mare, a încetatu din viața la 23 novembre, în etate de 60 ani, lasându în doliu afara de consortele, pe fiul seu Eugeniu, și numerosi consângeni.

Sciri scurte. În Turnisioru lângă Sibiu a arsu în septemân'a trecuta edificiile a trei-spre-dece economi. căci a fost unu vântu mare. — *Curiositate!* La Buziașu s'a pornitu o mișcare, în fruntea căreia se afla preotul r. c. de acolo, care voiesce să redice acolo o statua ministrului Tréfort. — *Maximilian Haniken*, geologu și consiliaru ministerialu, a fost tramisu de către ministeriul de comerțiu în Zagrabi'a pentru studiarea cutremurului de pământu. — *Din Zagrabi'a* au fugitu de gróz'a cutremurului vr'o optu-noué mii de ómeni: din spitalu misericordianilor înca au scapatu 150 de bolnavi. — *Schmerling* în mercuri'a trecuta a serbatu iubileul de 50 ani al doctoratului seu, cu care ocaziune universitatea din Viena i-a tramisu prin o deputațiune o diploma de gala. — *Directorul Müller*, de și a capetatu concesiune d'a puté da represintațiunii teatrale germâne în Budapesta, nu le póte începe, pâna ce nu va obține dela autoritatea capitalei permisiunea pentru deschiderea unei localități anumite. — *Seghedinenii* vor arangia pentru locuitorii din Zagrabi'a unu concertu filantropicu, dreptu revanche pentru ajutorul

datu lor de croati. — *Dr. Dummreicher*, renumitul profesor al facultății de medicina din Viena, a muritu în septemână trecuta, marti, în etate de 65 ani. — *Senatul imperialu* din Viena este conchiamatu pe 30 l. e. — *Gvernul croatu* a și facutu planul pentru reconstruirea Zagrabiei. — *Tragerea loteriei in 20 novembre*: Viena 60, 6, 21, 1, 34; Gratiu 69, 81, 10, 74, 67; Timișoara 29, 24, 74, 86, 61.

Sciri din Români'a. *Episcopul Argesiului*, Pr. Ssa parintele Ghenadie, precum aflămu din „Binele Publicu”, a facutu în sinodu propunerea de a se înființia facultatea teologica, oferindu chiar salarul seu de episcopu spre acestu scopu. — *La Constantia* se facu pregatiri pentru edificarea unei grandioase catedrale române, pentru care se și aduna materialul trebuinciosu. — *Michaiu Bravul!* Sub numirea acest'a s'a înființiatu o comuna noua pe moși'a manastirei Vacaresci, din plas'a Baltii, chiar la hotarul judetului Braila cu Jalomitia. — *Vamile din Bucuresci* s'au unificatu; oficiul vamalu dela gar'a Tergoviștei s'a transferatu la cea dela Filaretu; aci, spune „Bin. Publ.”, se vor vamu pe viitoru toate mărfurile asemnate pentru vamuirea în Bucuresci. — *Ministeriului lucrarilor publice* i s'a deschisu unu nouu creditu de 10,000 lei pentru întimpinarea cheltuielilor ce va necessita noulu studiu de cale ferata pe liniile Bucuresci-Urziceni-Cernavoda, Buzeu-Urziceni. — *Ierasi o comuna noua* s'a înființiatu; acest'a, pe unu atou, care se naltia și domina lucr'a Calmatiuului, pe moși'a Mușeteanca, din plas'a Băltii; noua comuna se numesce: „Însuratiei”. — *Drumul de feru Marasiesci-Buzeu* este aprôpe terminatu; deja podurile cele mai principale pe Buzeu, Putna, Sușitia sânt gata.

Cronic'a lunei.

„**Magarul**”. Sub titlu acesta a aparutu la Paris de Victor Hugo o noua opera în versuri. Ea a deșteptatu, nu numai pentru numele autorului, dar și din considerațiune pentru titlu bizaru, cea mai mare curiositate. Victor Hugo este cel mai mare liricu francesu, de aceea și critic'a s'a ocupatu cu predilecțiune de nou'a lui lucrare. Înse critic'a e divergenta. Albert Wolf în „Figaro” a declarat într'unu articolu de fondu, că critic'a lui amușesce față de cea mai noua creațiune a betrânului maestru; ier Emil Zola, totu în acelu diuariu, isi exprimă scandalizarea de ceea vedere marginita cu care autorul vorbesce despre sciintie. Nu gasimu motivatu nici panegiricul, de și cartea e bogata în frumuseti; nici ocar'a, de și aceea are părți necontestabil slabe. Cartea acesta nu este o lucrare basata pe o singura ideia poetica, ci o catena de idei rudite; are multe părți admirabil frumose, dar posede și părți slabe; înse limb'a-i pretofindene e puternica, acusi plastica, acusi pitorésca, acusi respândesce puterea pathosului, acusi influințieza cu ascușul finu al ironiei, dar în toate detaiurile sale e poetica. Totul este o poesia filosofica. Unu magaru vine să acuse omenimea pentru vanitățile, greșelile și pentru lips'a sciintielor sale. Idei'a, ca tocmai magarul să acuse pe omu, este surprindetore. Magarul combate toate scaderile aședemintelor omenesce; el condamna pe filosofi, pe învetati, pe educatori și blastema pe tirani. O lista lunga de pecate omenesce se nșira aice. Greșel'a operei e, că nu posede unitatea tonului. Elementul satiricu e preponderantu într'ens'a, înse autorul, care e maestrul pathosului și nu al satirei, de multe ori ese din calea pe care trebuie să înainteze satir'a.

Offenbach a lasatu dupa sine câteva operete. Dintre aceste: „Les contes d'Hoffmann” a fost cumpe-

rata de către negustorul de musicalie Choudens din Paris cu o suta de mii de franci. Înse moștenitorii numai atunce vor capeta acesta suma considerabila, dacă operet'a va avé unu succesu completu. Și anume Choudens va plati pâna la diu'a primei reprezentațiuni cinci-deci de mii de franci; restul se va plati în două rate: un'a la a cinci-decea reprezentațiune, alt'a la a sut'a. de cumva operet'a va avé așa lunga viétia.

Esposițiunea Pușchin. La 19 octombre s'a deschisu la Petersburg. în sal'a societății de încurajare a artistilor esposițiunea organizata în onorea poetului Pușchin. La intrarea acestei esposițiuni se vede, scrie „Novoie Vremia”, portretul poetului și al soției sale. precum și busturi și autografe. După portrete vine o serie lunga de peisage ale căror subiecte sânt inspirate din scrierile lui Pușchin, gravuri care au servitu la ilustrarea operilor sale, o schitia a monumentului poetului, planurile caselor ce a locuitu și al localităților ce i erau drage. Autografele ocupa unu locu mare. Se vedu printre dênsele notițele istorice facute cu mân'a lui Pușchin de când cu șederea sa la Chișineu în 1822; diferite crochiuri facute cu creionul de dênsul, edițiunile complete ale operilor sale și traducțiunile lor în toate limbile Europei: mai este apoi o colecțiune destulu de mare a produsurilor musicale compuse dupa texte d'ale lui Pușchin. Printre obiectele ce au aparținutu poetului, se observa o jiletca pe care o purtase poetul în diu'a duelului seu, bastonu-i, o știuția de peru c'o inscripțiune a dlui Tugeneie, constatându, că acestu peru a fost taiatu în presinț'a sa după mórtea poetului, unu inelu pe care îl daruise principess'a Iorronțow. Liceul imperialu Alesandru a îmbogațitu esposițiunea cu multe amintiri legate de prim'a junetea a ilustrului seu elcvu.

Luptele cu taurii, acesta barbara datina spaniola, începe să fia atacata și în Spani'a. Chiar acuma scriitorii spaniolu Font y Moreto a publicatu o carte. în care susține, ceea ce lumea straina scie de multu, că ce barbaria e lupt'a cu taurii, și totodata aréta prin date statistice câte vietii au stinsu. Anul trecutu numai în lun'a lui maiu în Madrid și Sevilla noue ênsi au muritu séu au fost raniti. În tota Spani'a în o suta și unu de locuri se ținu lupte cu tauri, pe anu cam 475 de lupte la fia-care lupta se omoru 6—8 tauri, deci. cam 850 pe anu; fia-care tauru costa viét'a a doi cai, deci a cam cinci mii pe anu.

Sciri straine. *Beaconsfield*, fostul președinte al consiliului ministerialu englesu, s'a întorsu la Muse și a scrisu unu romanu intitulatu: „Endymion” care va aparé țilele aceste. — *Teodor Mommsen*, renumitul istoricu germănu, a suferitu ierasi o lovitura cruda; fiic'a lui de șapte-spre-dece ani, Catarina, a muritu țilele trecute. — *La Londra* se face colecta pentru zagrabiani, și îndata în diu'a prima s'au și adunatu două mii cinci sute de florini. — *La München* în septemână trecuta s'a jucatu la dorinț'a regelui oper'a „Lohengrin”, la care înse a asistatu numai el și autorul Wagner cu soçi'a acestuia. — *Societatea academica din Belgrad* nu pré face sporu, căci sêrbii, întocmai ca românii, nu spriginescu literatur'a și nu cumpera cãrti; astfel apoi numit'a academia în anul trecutu a încassatu numai cinci-deci de florini. — *Baudry d'Asson*, deputatul francesu, care a fost scosu cu sil'a din parlamentu și apoi închis, vré să faca procesu președintelui Gambetta.

Proprietaru, redactoru respundiatoru și editoru:
IOSIF VULCANU.